

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027

ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Β' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 6

ΜΗ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ**Ακουστικές Δεξιότητες**

- Κίτσιου, Χρ. (2009). *Θεωρία της Μουσικής – Σολφέζ, Καλλιέργεια Ακουστικών Ικανοτήτων (Τεύχη Α', Β', Γ' + Βιβλία Καθηγητή + 3 CDs)*. Ιδιωτική Έκδοση.
- Μηνακάκης, Δ. (2014). *Εγχειρίδιο Ακουστικών Δεξιοτήτων (+MP3-CD + Τετράδιο Ασκήσεων)*. Αθήνα: Παπαρηγορίου Κ. – Νάκας Χ.
- Νικολαΐδου, Α. (2006). *Σολφέζ και Μουσική Ορθογραφία*. Λευκωσία: ΠΙ-ΥΑΠ.
- Ροζάκης, Μ. (2013). *Ο Ρυθμός στη Μουσική Τεύχος 1^ο*. Αθήνα: Φ. Νάκας.
- Ροζάκης, Μ. (2014). *Ακουστικά Μαθήματα Τεύχος 1^ο*. Αθήνα: Φ. Νάκας.
- Σταυρινίδης, Χρ. (2011). *Μουσική Ορθογραφία και Σολφέζ*. Λευκωσία: ΠΙ-ΥΑΠ.
- Cleland, K., Dobrea-Grindahl, M. (2010). *Developing Musicianship Through Aural Skills*. New York: Routledge.
- Krueger C. (2016) *Progressive Sight Singing*. USA: Oxford University Press.
- Ottman, R. W., & Rogers, N. (2013). *Music for Sight Singing*. Upper Saddle River, N.J: Pearson Prentice-Hall.
- Young, P. M. (Ed.) (2004). *Kodály Choral Method: 333 Elementary Exercises in Sight Singing*. USA: Boosey & Hawkes.
- Εκπαιδευτικό Υλικό Γραφείου Μουσικής ΜΕ - ΥΠΑΝ.

Αρμονία

- Kostka, F., Payne, D. & Almén B. (2018) *Tonal Harmony with an introduction to post-tonal music*. New York: McGraw- Hill Education.
- Αμαραντίδης, Α. & Αρχαύλη, Ερ. (1994). *700+44 Θέματα Αρμονίας Τεύχος 1*. Αθήνα: Παπαρηγορίου Κ. – Νάκας Χ.
- Αμαραντίδης, Α. (2011). *Το τονικό μουσικό σύστημα (Η αρμονία της μουσικής)*. Αθήνα: Παπαρηγορίου Κ. – Νάκας Χ.
- Διαμαντής, Γ. (2007). *Αρμονία*. Αθήνα: Νάκας.
- Ξιναρίδης Στ. (19--). *Αρμονία- Θεωρία και Θέματα για Λύση*. Τεύχος Α' και Β'. Λεμεσός: Ιδιωτική Έκδοση.
- Χαραλάμπους, Χρ. (2004). *Εισαγωγή στην Αρμονία*. Λευκωσία: ΠΙ-ΥΑΠ.
- Εκπαιδευτικό Υλικό Γραφείου Μουσικής ΜΕ - ΥΠΑΝ.

Χορωδία

Το γνωστικό αντικείμενο της Χορωδίας αναπτύσσεται μέσα από πολλαπλές πηγές και υλικό που παρέχονται από τον/την μαέστρο/α σύμφωνα με την ηλικία και ικανότητες των χορωδών, το περιεχόμενο και ύφος μιας συναυλίας (παρτιτούρες χορωδιακών έργων και φωνητικών ασκήσεων για το μάθημα, ψηφιοποιημένες παρτιτούρες, υλικό ακροάσεων κλπ.)

- DeVenney, D. (2010): *Conducting Choirs – Set*. Roger Dean Publ Co.
- Roe, P.F. (1983). *Choral Music Education*. (Second Edition). North Texas: Waveland Press, INC.
- Scherchen, H. (1989). *Εγχειρίδιο Διευθύνσεως Ορχήστρας*. Μπφρ. Κ. Νάσος. Αθήνα: Νάσος.
- Κερετζή, Α. (2004). *Διεύθυνση Χορωδίας: Πρώτες Βοήθειες*. Αθήνα: Orpheus.
- Μανιάτης, Τ. (2004). *Η Τέχνη της Χορωδίας*. Αθήνα: Φ. Νάκας.
- Τσιμούρη, Χ. (2004). *Αναπτύσσοντας Πολύπλευρες Μεθόδους Χορωδιακής Διδασκαλίας*. Αθήνα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Το μάθημα της Μουσικής στη Γ' Γυμνασίου αποτελεί ομοιόμορφη συνέχεια των προηγούμενων τάξεων/ βαθμίδων, καθώς διέπεται από την ίδια φιλοσοφία για τη μουσική εκπαίδευση και αντίστοιχες παιδαγωγικές προσεγγίσεις. Η άρτια και πολυσχιδής προσέγγιση της διδασκαλίας του μαθήματος, καθιστά -όσους μαθητές το επιθυμούν- ικανούς να προχωρήσουν για μουσικές σπουδές σε πανεπιστημιακό επίπεδο με την αποφοίτησή τους.

Γενικός Σκοπός του μαθήματος αποτελεί η ανάπτυξη των μαθητών και μαθητριών σε ολοκληρωμένους μουσικούς, μέσα από μια ολιστική μουσική εκπαίδευση, η οποία στηρίζεται στη θεωρία και πράξη της μουσικής. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μουσική κατανόηση και επικοινωνία του μαθητή καθώς ακούει, αναπαράγει, καταγράφει, τραγουδά, εκτελεί και δημιουργεί μουσική. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται μέσα από την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων τονικής αρμονικής ανάλυσης και εναρμόνισης μελωδίας, ανάπτυξης δεξιοτήτων ακρόασης σε συνδυασμό με τη φωνή και την εκτέλεση, καθώς και χορωδιακής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, δίνεται έμφαση στην απόκτηση θετικών στάσεων και κατάλληλων συμπεριφορών οι οποίες συνάδουν με την ταυτότητα ενός μουσικού με απώτερο σκοπό την προαγωγή των Οκτώ Ικανοτήτων για τη Δία Βίου Μάθηση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ειδικότερα, ο σκοπός του κάθε αντικειμένου περιγράφεται ως ακολούθως:

- Σκοπός του αντικειμένου των *Ακουστικών Δεξιοτήτων* είναι η ανάπτυξη της ακουστικής αντίληψης των μαθητών μέσα από μία ολιστική προσέγγιση όπου οι ΔΕΕ διδάσκονται βιωματικά μέσα από το τραγούδι, το Σολφέζ, τη μουσική εκτέλεση, την αρμονία στο πιάνο, τον αυτοσχεδιασμό/σύνθεση και τη μουσική ακρόαση μέσω μουσικών παραδειγμάτων από διαφορετικά μουσικά είδη, στυλ και πολιτισμούς.
- Το αντικείμενο της *Αρμονίας* αναφέρεται στη θεωρία και πράξη της τονικής αρμονίας, που αφορά κυρίως στην περίοδο από το 1650 μέχρι το 1900. Σκοπός της διδασκαλίας του αντικειμένου είναι να καλλιεργήσει τις δεξιότητες των μαθητών στην αναγνώριση και κατανόηση της αρμονικής δομής της ευρωπαϊκής μουσικής, στον χειρισμό του μουσικού υλικού συνειδητά και στοχευμένα, μέσω ανάλυσης μουσικών αποσπασμάτων ή/και μικρών έργων και εναρμόνισης δοσμένης μελωδίας. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται ώστε η εκτέλεση και η εσωτερική ακοή να χρησιμοποιούνται από τον μαθητή ως εργαλεία και μόνιμες μαθησιακές λειτουργίες για την κατανόηση της αρμονίας της μουσικής.
- Σκοπός του αντικειμένου της *Χορωδίας* αποτελεί η διδασκαλία τεχνικών καλλιέργειας της φωνής και της ακοής μέσα από τη χορωδιακή εμπειρία με τη χρήση σύγχρονων παιδαγωγικών μεθόδων. Το μάθημα έχει κυρίως πρακτικό και δευτερευόντως θεωρητικό χαρακτήρα. Αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της επαφής των μαθητών με τη μουσική μέσα από το φυσικό όργανο της ανθρώπινης φωνής και στην κατανόηση του πλούτου που αυτό εμπεριέχει ως μέσο έκφρασης και δημιουργίας. Σημειώνεται ότι τα γνωστικά αντικείμενα της χορωδίας αναπτύσσεται συνεπικουρικά με τα άλλα γνωστικά αντικείμενα της αρμονίας και των ακουστικών δεξιοτήτων και κατά συνέπεια εμβαθύνει και προεκτείνει το περιεχόμενο των άλλων δύο αντικειμένων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΑΚΟΥΣΤΙΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ (2π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	28
1.	<u>Ρυθμός:</u> - Μετρικός οπλισμός: Όπως και στο α' τετράμηνο σε πιο προχωρημένο επίπεδο, 5/8 (3+2) - Αξίες / παύσεις / ρυθμικά σχήματα / φαινόμενα: Όπως και στο α' τετράμηνο σε πιο προχωρημένο επίπεδο, Συγκοπή: ♪ ♪ ♪	2 3
2.	<u>Μελωδία:</u> - Μελωδικά διαστήματα: όπως και το α' τετράμηνο, 6μ, 6M, 7μ - Μελωδική αλυσίδα - Μελωδίες σε μείζονες και ελάσσονες κλίμακες μέχρι δύο (2) # και b	5
3.	<u>Αρμονία:</u> - Αρμονικά διαστήματα: της στο α' τετράμηνο, 6μ, 6M 7μ – λύση διαστημάτων - Συγχορδίες: της και το α' τετράμηνο, τρίφωνες και τετράφωνες τριαδικές μείζονες (M) και ελάσσονες (ε) συγχορδίες σε α' αναστροφή - Συνδέσεις συγχορδιών: κύριων και δευτερευουσών τετράφωνων συγχορδιών σε ευθεία κατάσταση (I/i, IV/iv, V, ii, vi/VI) και σε α' αναστροφή (I/i-I⁶/i⁶, IV/iv-IV/iv-IV⁶/iv⁶, V-V⁶, ii⁶-V) - Πτώσεις: Της στο α' τετράμηνο και Τέλεια αυθεντική (με χρήση της V7). Ατελής αυθεντική (V6-I/i και I6/i6 – V στον μπάσο), Μισή (I6/i6 – V, ii6-V, ii6-V), Απροσδόκητη (V-vi/V-VI). Χρήση τρίτης της Πικαρδίας.	2 4 4 4
4.	<u>Έκφραση:</u> Όπως και στο α' τετράμηνο, Scherzando, doloroso	1
5.	Επανάληψη - Διαγώνισμα	3

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΑΡΜΟΝΙΑ (2π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	28
1.	<u>Δευτερεύουσες συγχορδίες σε ευθεία κατάσταση:</u> - Συγχορδία της επιτονικής σε συνδέσεις με κύριες συγχορδίες και στη Μισή πτώση (σε μείζονες και ελάσσονες κλίμακες μέχρι δύο (2) αλλοιώσεις. - Συγχορδία της επιδεσπόζουσας (vi/VI). Συνδέσεις με κύριες συγχορδίες και με έμφαση στην απροσδόκητη πτώση.	9
2.	<u>Δευτερεύουσες συγχορδίες σε α' αναστροφή:</u> Συγχορδίες της επιτονικής και της επιδεσπόζουσας σε α' αναστροφή και οι συνδέσεις τους με κύριες συγχορδίες.	4
3.	<u>Ξένοι φθόγγοι Α1:</u> Ποικίλματα και προήγηση σε δοσμένη μελωδική γραμμή της σοπράνο. Αναγνώριση, σήμανση με αστερίσκο (*) και ορθή λύση στην τετράφωνη εναρμόνιση.	4
4.	<u>Πτώσεις Β:</u> - Συνέχεια στις Πτώσεις Α και με συγχορδίες σε α' αναστροφή: I6/i6, IV6/iv6, V6, ii6/ii6 κ.λπ. - Ατελής αυθεντική (V6-I/i και I6/i6 - V στον μπάσο), - Μισή (I6/i6 – V, ii6-V, ii6-V) - Απροσδόκητη (V-vi/V-VI) - Χρήση τρίτης της Πικαρδίας σε ελάσσονες τονικότητες	5
5.	<u>Αρμονική αλυσίδα:</u> Με χρήση όλων των συγχορδιών σε ευθεία κατάσταση σε μείζονες κλίμακες με δοσμένη τη μελωδική γραμμή του μπάσου (συνδέσεις σε διάστημα ανιούσας 4K και κατιούσας 5K).	4
6.	Επανάληψη - Διαγώνισμα	2

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ – ΧΟΡΩΔΙΑ (2π)		
ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔ.
	ΤΙΤΛΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	28
1.	Ανατομία/Φυσιολογία του φωνητικού συστήματος - Μέρη φωνητικού και αναπνευστικού συστήματος - Παραγωγή της φωνής - Έκταση φωνών και κατάταξη φωνών στη χορωδία - Μεταφώνηση	
2.	Φωνητική τεχνική - Στάση σώματος - Αναπνοή - Λειτουργία φωνητικών χορδών - Είδη φωνητικής τοποθέτησης - Χορωδιακή άρθρωση - Ποιότητα ήχου - Υγιεινή της φωνής	
3.	Σωματικό και φωνητικό ζέσταμα - Πρόσωπο, σώμα, αναπνοή - Τοποθέτηση φωνής - Φωνήεντα, έκταση, ευελιξία, σύμφωνα κ.λπ. - Ορθό τονικό ύψος	
4.	Καλλιτεχνική έκφραση - Εκφραστικά σύμβολα - Σύνδεση λόγου και μουσικής - Τονισμοί - Ερμηνεία - Μελωδικές και ρυθμικές φράσεις	
5.	Σκηνική παρουσία - Διατάξεις χορωδιών - Είσοδος-έξοδος χορωδιών και μαέστρου/ας - Οπτική επαφή με μαέστρο/α - Στάση σώματος/σωματική έκφραση/θεατρικότητα/εκφραστικότητα - Ενδυμασία - Δόσιμο τόνου - Ψυχολογία	
6.	Είδη χορωδιακών συνόλων και έργων - Παιδική, μικτή, όμοιων φωνών, δωματίου κ.λπ. - A capella, έργα με συνοδεία, ομοφωνικά έργα, κανόνας, έργα με αντίστιξη ή μίμηση κ.λπ.	
7.	Χορωδιακό ρεπερτόριο Ο/Η μαέστρος/α υποχρεούται να διδάξει τα έργα που συν-αποφασίζονται στην αρχή του τετραμήνου, καθώς και <u>δύο</u> έργα (ένα ελληνόφωνο και ένα ξενόφωνο) που περιλαμβάνονται στις δοθείσες δεξαμενές ρεπερτορίου.	

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
Ένα (1) γραπτό διαγώνισμα (40') κατά τη διάρκεια του τετραμήνου στις ΑΔ και στην Αρμονία και μία (1) σύντομη γραπτή άσκηση στη Χορωδία. <u>Βαρύτητα Γνωστικών Αντικειμένων και Μέρη Διαγωνίσματος Τετραμήνου</u> Μέρος Α΄: Ακουστικό Μέρος - Ακουστικές Δεξιότητες 35% Μέρος Β΄: Γραπτό Μέρος - Αρμονία 50% <u>Μία γραπτή άσκηση μέχρι 20 λεπτά στο μάθημα:</u> - Χορωδία * 15% * Στη γραπτή άσκηση της Χορωδίας θα περιλαμβάνονται ερωτήσεις πάνω στη διάταξη χορωδίας, έκταση φωνής και ταξινόμηση φωνών (SATB), Μορφή, Είδος, Τονικότητα, Υφή, Κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο κ.λπ. που αφορά τα έργα που διδάσκονται.	i. Συμμετοχή μαθητή/τριας στην τάξη ή/και στο εργαστήριο <i>Αξιολογητέα:</i> ΔΕΕ Επίσης: η προσπάθεια, συνέπεια, συμμετοχή, ενδιαφέρον, πρωτοβουλίες κ.λπ. <i>Εργαλεία Αξιολόγησης:</i> ▶ <u>Από τον/ την εκπαιδευτικό:</u> παιδαγωγικό ημερολόγιο με περιγραφικές παρατηρήσεις και σχόλια στη βάση διαβαθμισμένων κριτηρίων (ρούμπρικες) και κλιμάκων ελέγχου (checklists), φύλλα εργασίας κ.λπ. ▶ <u>Από τον/τη μαθητή/τρια:</u> αυτο- και ετερο- αξιολόγηση, αναστοχαστικό ημερολόγιο στη βάση κριτηρίων ii. Κατ' οίκον εργασία <i>δίνεται για εμπέδωση των διδακτέων όπου κι εφόσον χρειαστεί, αλλά και ως προετοιμασία για σύντομες ασκήσεις</i> iii. Σύντομες ασκήσεις στην τάξη Π.χ. Φυλλάδιο Αυτοαξιολόγησης, Ετεροαξιολόγησης, Φύλλο Εργασίας, Φύλλο Ακρόασης, ομαδική εργασία για το ιστορικό και πολιτισμικό υπόβαθρο των διδασκόμενων έργων / τραγουδιών κ.λπ. iv. Δραστηριότητες διάκρισης ή/και εθελοντική εργασία που σχετίζονται με το μάθημα πέραν της διδασκαλίας στην τάξη <i>Αξιολογητέα:</i> συμμετοχή σε δράσεις (ενδοσχολικές ή και εξωσχολικές: χορωδία, ορχήστρα, διαγωνισμοί και εκδηλώσεις όπως το φεστιβάλ Μάριος Τόκας-Κώστας Μόντης, ο διαγωνισμός διαφήμισης, θεατρική παράσταση κ.λπ.), η προσωπική ενασχόληση με τη μουσική κ.ά. <i>Τρόποι Αξιολόγησης:</i> <u>Από τον/ την εκπαιδευτικό:</u> Σημειώσεις στο παιδαγωγικό ημερολόγιο. Τήρηση παρουσιολογίου. <u>Από τον/ τη μαθητή/τρια:</u> συλλογή στοιχείων: διακρίσεις, διπλώματα, έπαινοι, βραβεία, κ.λπ.